

15. Gelijkwaardigheid

Geen wijzigingen januari 2019

Het Bouwbesluit 2012 biedt een aanvrager of melder expliciet de mogelijkheid om een beroep te doen op het gelijkwaardigheidsartikel (artikel 1.3: Gelijkwaardigheidsbepaling). De Nota van toelichting op Bouwbesluit 2012 meldt hierover:

“Het eerste lid van artikel 1.3 biedt de mogelijkheid om van een in de hoofdstukken 2 tot en met 7 gestelde prestatie-eis af te wijken. Het staat de aanvrager, melder of gebruiker vrij om te kiezen uit een of meer (andere) bouwtechnische, gebruikstechnische of organisatorische oplossingen of combinaties daarvan. Bij een beroep op gelijkwaardigheid moet ten genoegen van het bevoegd gezag worden aangetoond dat het bouwwerk of het gebruik daarvan ten minste eenzelfde mate van veiligheid, bescherming van de gezondheid, bruikbaarheid, energiezuinigheid of milieu biedt als is beoogd met het betrokken voorschrift. Dit betekent dat bij elk beroep op gelijkwaardigheid moet worden getoetst aan alle peilers die bij een bepaalde prestatie-eis een rol spelen. Een prestatie-eis die bijvoorbeeld gebaseerd is op de peilers veiligheid en bruikbaarheid zal afhankelijk van het gewicht van die peilers in hoofdstuk 2 of in hoofdstuk 4 zijn opgenomen. Een gelijkwaardige oplossing voor die prestatie-eis moet daarom, ondanks het feit dat de prestatie-eis in een van genoemde hoofdstukken is opgenomen, in de zelfde mate recht doen aan beide peilers. Als de voorgestelde oplossing gelijkwaardig is, zal het bevoegd gezag het beroep op gelijkwaardigheid honoreren.”

Het systeem van gelijkwaardigheid bij het gebruik van een bouwwerk werkt hetzelfde als het systeem van gelijkwaardige bouwkundige oplossingen. Wanneer de gebruiker bijvoorbeeld een brandgevaarlijke stof op een andere manier opslaat dan is voorgeschreven, levert dit geen overtreding van dat voorschrift op als die andere wijze van opslag dezelfde mate van brandveiligheid biedt als bedoeld is. Daarvoor moet uiteraard wel een beroep op het gelijkwaardigheidartikel worden gedaan.”

Gelijkwaardig waarmee?

Voor veiligheid wordt de vraag: ‘Gelijkwaardig waarmee?’ meestal beantwoord met: ‘Het veiligheidsniveau beoogd door het Bouwbesluit’ of: ‘Het veiligheidsniveau van het Bouwbesluit’. De prestatievoorschriften van de bouwregelgeving laten echter een breed fluctuerend veiligheidsniveau toe, zodat aanvrager en toetsers een ruime keus hebben om een referentieoplossing te definiëren. In de praktijk hebben toetsers de neiging om het voorschrift met de veiligste oplossing als referentie op te leggen, terwijl aanvragers neigen naar de oplossing die de minste voorzieningen vergt.

Hoe aantonen? Welke procedure te volgen?

De procedure is niet formeel vastgelegd. Een brief aan B&W gehecht aan de bouwaanvraag, waarin staat dat in de aanvraag sprake is van één of meer oplossingen die de aanvrager gelijkwaardig acht, is in beginsel voldoende. In de praktijk volstaat dit, wanneer er sprake is van een 'bekende gelijkwaardigheid', waarbij uitgangspunten, methoden e.d. niet ter discussie staan. Is er sprake van een 'nieuwe gelijkwaardigheid', dan is meer interactie van belang. Het NIFV heeft in 2007 een Procesmodel gelijkwaardige veiligheid opgesteld, dat zowel vanuit de aanvrager als vanuit de toetsers beschrijft welke stappen in het algemeen kunnen of moeten worden gezet om te komen tot een deugdelijk onderbouwde en getoetste aanvraag, inclusief eventuele second opinions en bezwaar- en beroepsprocedures.

Welk niveau van diepgang en 'integraliteit' hanteren?

Hoe verder de 'afgewezen prestatievoorschriften' en de alternatieve voorzieningen qua werkingsgebied uit elkaar liggen, des te dieper moet de analyse graven om te kunnen beargumenteren dat de oplossingen even veilig zijn. Dat is de reden dat in de praktijk gelijkwaardigheid meestal alleen per voorschrift wordt gezocht, met oplossingen die dicht aanliggen tegen de referentieoplossing of daarmee goed vergelijkbaar zijn op hun prestatie in dat ene voorschrift.

Welke methoden te hanteren?

Het gelijkwaardigheidsartikel legt aan de te hanteren methode geen enkele beperking op. Het hierboven aangehaalde procesmodel noemt met name methoden en richtlijnen opgesteld door of in opdracht van de brandweer, maar laat de mogelijkheid open om met andere gegevens te komen. Hier ligt voor de praktijk echter een 'gepantserd glazen plafond': een onzichtbare maar nauwelijks passeerbare grens. In de praktijk lukt het vrijwel alleen om gelijkwaardigheid aan te tonen als daarbij gebruik wordt gemaakt van de richtlijnen en methoden die vanuit de brandweer zijn aangereikt of erkend: deze zijn daardoor 'de facto regelgeving'.

Een praktisch advies aan de aanvrager is:

- > Probeer zo nodig aan te sturen op een bindend advies door een onafhankelijke derde partij; zorg ervoor dat een derde partij wordt gekozen die de vereiste deskundigheid heeft.
- > Zorg ervoor dat de discussies met het bevoegd gezag zo vroeg mogelijk plaatsvinden, om de kans op vertragingen zo klein mogelijk te houden.

Adviescommissie

Sinds 1 januari 2010 is een Adviescommissie toepassing en gelijkwaardigheid bouwvoorschriften (ATGB) actief (zie <http://www.atgb.nl/>), met een brede samenstelling. Aanvragers en toetsers kunnen concrete casussen maar ook theoretische problemen aan de commissie voorleggen. De adviescommissie heeft overigens geen wettelijke bevoegdheid; de gemeentelijke bevoegdheid tot het geven van een eindoordeel over een voorstel tot gelijkwaardigheid blijft onaangetast.